

**ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ**

**Հերթական ատեստավորման ենթակա ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցիչների
վերապատրաստման դասընթացներ**

ԶԱՔԱՐՅԱՆ ՊԱՎԵԼ ԱՆՈՒՇԱՎԱՆԻ

ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԸ

Հետազոտական աշխատանք

Ղեկավար՝ Ա. ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ 2022

Բովանդակություն

1. Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի ժամանակակից արժեքային ներուժը

1.1 Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի արժեքներ

1.2 Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի արժեքների յուրացման նորարարական մոտեցումներ

2. Մասնագիտական ֆիզիկական դաստիարակության արժեքները

2.1 Ֆիզիկական դաստիարակության տեսության մեջ «արժեք» հասկացության ուսումնասիրությունը

2.2 Ֆիզկուլտուրայի ուսուցչի մանկավարժական արժեքները

Եզրակացություն

Գրականության ցանկ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Արդիականություն: Այսօր անհնար է գտնել մարդկային գործունեության մի ոլորտ, որը կապված չէ ֆիզիկական կուլտուրայի հետ, քանի որ ֆիզիկական կուլտուրան և սպորտը ընդհանուր առմամբ ճանաչված նյութական և հոգևոր արժեքներ են հասարակության և յուրաքանչյուր անձի անհատապես:

Պատահական չէ, որ վերջին տարիներին ֆիզիկական կուլտուրայի մասին ավելի ու ավելի է խոսվում ոչ միայն որպես ինքնուրույն սոցիալական երևույթ, այլև որպես մարդու կայուն որակ: Այնուամենայնիվ, անհատի ֆիզիկական կուլտուրայի ֆենոմենը ամբողջությամբ ուսումնասիրված չէ, թեև հոգու և մարմնի մշակույթի խնդիրները բարձրացվել են հին քաղաքակրթությունների դարաշրջանում:

Ֆիզիկական կուլտուրան որպես ընդհանուր մշակույթի երևույթ եզակի է: Դա նա էր, ըստ Վ.Կ. Բալսևիչը բնական կամուրջ է, որը թույլ է տալիս կապել սոցիալական և կենսաբանականը մարդկային զարգացման մեջ [1]: Ավելին, ինչպես Ն.Ն. Այցելություն, դա մշակույթի առաջին և հիմնական տեսակն է, որը ձևավորվում է մարդու մեջ [3]: Ֆիզիկական կուլտուրան իր բնորոշ դուալիզմով կարող է էապես ազդել մարմնի վիճակի, հոգեկանի, մարդու կարգավիճակի վրա:

Ֆիզիկական կուլտուրան պատմականորեն զարգացել է հիմնականում հասարակության գործնական կարիքների ազդեցության տակ՝ երիտասարդ սերնդի և չափահաս բնակչության լիարժեք ֆիզիկական պատրաստվածության համար աշխատանքի համար: Միևնույն ժամանակ, կրթության և դաստիարակության համակարգերի զարգացմանը զուգահեռ, ֆիզիկական կուլտուրան դարձավ շարժիչ հմտությունների և կարողությունների ձևավորման հիմնական գործոնը:

Ֆիզիկական կուլտուրայի էությունը հասկանալու որակապես նոր փուլը կապված է նրա ազդեցության հետ մարդու հոգևոր ոլորտի վրա՝ որպես մտավոր, բարոյական, գեղագիտական դաստիարակության արդյունավետ միջոց: Եվ եթե հատուկ կարիք չկա ապացուցելու ֆիզիկական վարժությունների հսկայական ազդեցությունը մարդու կենսաբանական էության վրա՝ նրա առողջության, ֆիզիկական զարգացման, մորֆոլոգիական և ֆունկցիոնալ կառուցվածքների վրա, ապա դրա ազդեցությունը հոգևոր զարգացման վրա պահանջում է հատուկ բացատրություններ և ապացույցներ:

Մարդու համակողմանի զարգացման համար ֆիզիկական կուլտուրայի կարևորության օգտին կարևոր փաստարկ կարող է լինել այս երևույթի արժեքային ներուժի ըմբռնումը:

Ուսումնասիրության նպատակը՝ բացահայտել ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի մանկավարժական ար բովանդակությունը ֆիզիկական դաստիարակության մեջ:

Հետազոտության խնդիրները.

1) վերլուծել գրականությունը և բացահայտել ֆիզիկական դաստիարակության մեջ «արժեք» հասկացության էությունը:

2) բնութագրել ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի մանկավարժական արժեքները:

Հետազոտության մեթոդներ. Ուսումնասիրության ընթացքում օգտագործվել են հատուկ գրականությունից ստացված տվյալների վերլուծություն և ընդհանրացում, համեմատության, ինդուկցիայի, դեդուկցիայի, բովանդակության վերլուծության մեթոդներ:

1. ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՆԵՐՈՒԺԸ

1.1 Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի արժեքներ

Արժեքը հասկացություն է, որը լայն տարածում է գտել սոցիոլոգիայում անհատականության և սոցիալական վարքագծի ուսումնասիրության մեջ: Արժեքները մարմնավորում են սոցիալական միջավայրի առարկաների և երևույթների նշանակությունը մարդու և հասարակության համար: Արժեքները անձի կառուցվածքի սոցիալապես ձեռք բերված տարրեր են, դրանք գործում են որպես ֆիքսված, կայուն գաղափարներ ցանկալի մասին: Նրանք գոյություն ունեն առանձին անհատից անկախ որպես մշակույթի տարր և դառնում են անհատի հոգևոր մշակույթի տարրեր, վարքագծի կարևոր կարգավորիչներ այնքանով, որքանով յուրացվում են այս մշակույթի արժեքները: Մշակույթի յուրաքանչյուր տեսակ, յուրաքանչյուր դարաշրջան, ազգ, էթնիկ խումբ, խումբ ունի իր հատուկ արժեհամակարգը [7]:

Այս առումով, խոսելով ժամանակակից հասարակության ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի արժեքային ներուժի մասին, անհրաժեշտ է նկատի ունենալ արժեքների երկու մակարդակ՝ հանրային և անձնական, և ներկայացնել սոցիալական արժեքները անձնական սեփականության վերածելու մեխանիզմ: յուրաքանչյուր անհատ [6]:

Ֆիզիկական կուլտուրայի սոցիալական արժեքներին մենք ներառում ենք մարդկության կողմից կուտակված հատուկ գիտելիքները, սպորտային սարքավորումները, սպորտային մարզումների տեխնոլոգիաները, առողջության բարելավման մեթոդները, շարժիչ գործունեության լավագույն օրինակները, սպորտային նվաճումները՝ այն ամենը, ինչ ստեղծվել է մարդկանց կողմից ֆիզիկական կատարելագործման համար, առողջության բարելավում և առողջ ապրելակերպի կազմակերպում [1]. Հատկապես կարևոր է հասարակության համար ընդգծել միտումնավոր արժեքների կարևորությունը, որոնք որոշում են ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի նշանակությունն ու հեղինակությունը սոցիալական այլ երևույթների շարքում: Ֆինանսավորումը, իրավական դաշտը, հասարակական դրական կարծիքի ձևավորումը սրանք հիմնական ցուցանիշներն են, որոնք

բնութագրում են այս հասարակության մեջ ֆիզիկական կուլտուրայի նպատակային արժեքների նշանակության մակարդակը:

Միևնույն ժամանակ, ըստ այս ցուցանիշի, կարելի է մեծապես դատել հասարակության քաղաքակրթության աստիճանի, ամբողջ երկրի մշակույթի զարգացման մասին [2]:

Ֆիզիկական կուլտուրայի արժեքներին տիրապետելու անձնական մակարդակը որոշվում է ֆիզիկական կատարելագործման, շարժիչ հմտությունների և կարողությունների, առողջ ապրելակերպի ինքնակազմակերպման ունակությամբ, սոցիալ-հոգեբանական վերաբերմունքով և ֆիզիկական կուլտուրայի կողմնորոշմամբ: և սպորտային գործունեություն:

Անհատի համար առանձնահատուկ նշանակություն ունի ֆիզիկական կուլտուրայի մոբիլիզացիոն արժեքների յուրացումը: Հենց նրանք են օգնում մարդուն գոյատևել ծայրահեղ իրավիճակներում, որոնք այնքան էլ հազվադեպ չեն ժամանակակից հասարակության կյանքում. հիվանդություններ, վնասվածքներ, բնապահպանական ճգնաժամեր, դժբախտ պատահարներ. . Ֆիզիկական կուլտուրան և սպորտային գործունեությունը նպաստում են մարմնի ֆունկցիոնալ, հոգեբանական և ֆիզիկական հնարավորությունների մոբիլիզացմանը՝ անուղղակիորեն ազդելով «պահուստի» ստեղծման վրա, մի տեսակ ռեզերվ՝ արձագանքելու «աննորմալ» արտաքին ազդեցություններին, որոնք պահանջում են մարդու հրատապ մոբիլիզացիա: ֆունկցիոնալ ուժեր [2].

Ֆիզիկական կուլտուրայի վալեոլոգիական արժեքներն այս առումով ինչ-որ կերպ ներառում են դրա ամբողջ արժեքային բովանդակությունը:

Այսպիսով, ֆիզիկական կուլտուրայի վալեոլոգիական արժեքները պետք է ներառեն տեսության և մեթոդաբանության կողմից կուտակված գիտելիքները ֆիզիկական վարժությունների օգտագործման վերաբերյալ անձի արդյունավետ ֆիզիկական զարգացման, նրա կազմվածքի ձևավորման, կարծրացման, արդյունավետության բարձրացման, հոգե-հուզական կայունության համար:

Վալեոլոգիական արժեքների ամբողջականությունը հիմնավորվում է դրանց բովանդակության մեջ շարժիչային արժեքների ընդգրկմամբ՝ հմտություններ, ֆիզիկական պատրաստվածություն, աշխատունակություն՝ այս բոլոր հատկանիշները, որոնք էապես որոշում են մարդու առողջության վիճակը:

Ֆիզիկական կուլտուրայի մոբիլիզացիոն արժեքներն ունեն նաև հստակ վալեոլոգիական ուղղվածություն. առողջ ապրելակերպի ինքնակազմակերպումը, շրջակա միջավայրի անբարենպաստ ազդեցություններին դիմակայելու ունակությունը ֆիզիկական կուլտուրայի վալեոլոգիական արժեքների յուրացման արդյունք է:

Եվ, վերջապես, ֆիզիկական կուլտուրայի վալեոլոգիական արժեքները հնարավորություններ են մոտիվացիայի, հետաքրքրության ձևավորման և մարդու առողջության մասին հոգ տանելու անհրաժեշտության համար:

Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի արժեքների բովանդակությունը մեծապես համընկնում է: Այնուամենայնիվ, պետք է հաշվի առնել դրանց ֆունկցիոնալ անհամապատասխանությունը: Ֆիզիկական կուլտուրան առաջանում և զարգանում է որպես սոցիալականացման առաջին և նշանակալի ձևերից մեկը, իսկ սպորտը՝ որպես անձի բարձր կարողությունների սոցիալական ճանաչման բացահայտման միջոց և ձև:

Սպորտի հատուկ արժեքները խիստ ինտեգրացիոն և բազմազան են: Սա առաջին հերթին վերաբերում է սպորտի դաստիարակչական արժեքին: Սպորտը հաճախ անվանում ենք «բնավորության դպրոց», «հույզերի դպրոց», «կամքի դպրոց», «ազնիվ խաղի դպրոց»՝ դրանով իսկ հաստատելով սպորտի հուզական, բարոյական, գեղագիտական արժեքները: Օլիմպիական լայն շարժմանը համահունչ աճում է սպորտի արժեքը՝ որպես սոցիալական ինտեգրման և միջազգային հարաբերությունների ամրապնդման գործոն: Սպորտն իր հաղորդակցական հատկությունների շնորհիվ երկար ժամանակ զբաղեցնում է միջազգային հաղորդակցության ամենահայտնի տեղերից մեկը: Սպորտի լեզուն թարգմանություն չի պահանջում, այն հասկանալի է և հասանելի

1.2 Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի արժեքների յուրացման նորարարական մոտեցումներ

Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի արժեքների յուրացման ժամանակակից համակարգի հիմքը պետք է հիմնված լինի տեսական հասկացությունների վրա, որոնք որոշում են վերջին տասնամյակում ֆիզիկական կուլտուրայի տեսության մեջ ձևավորված նորարարական մոտեցումները և մանկավարժական նոր տեխնոլոգիաները:

Եկեք ավելի մանրամասն քննարկենք ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի բովանդակությունն ու մանկավարժական էությունը որոշող նորարարական ուղղություններից յուրաքանչյուրը:

Ֆիզիկական կրթություն. ժամանակակից մանկավարժական ծրագրերի նպատակային կողմնորոշումը միանգամայն հաստատում է երեխաների, աշակերտների, ուսանողների անհատականության ֆիզիկական կուլտուրայի ձևավորման անհրաժեշտությունը, դրանով իսկ հիմնավորելով փիլիսոփայական և մշակութային մոտեցումը ֆիզիկական դաստիարակության ուսումնական գործընթացի կազմակերպմանը [4]:

Բայց ավանդաբար ֆիզիկական դաստիարակության գործընթացը կրճատվում էր ֆիզիկական զարգացման, ֆիզիկական պատրաստվածության, ներգրավվածների ֆիզիկական որակների, շարժիչ հմտությունների և կարողությունների ձևավորման, այսինքն. շեշտը դրվել է անհատի զարգացման կենսաբանական, շարժիչ ասպեկտի վրա:

Ֆիզիկական դաստիարակությունը հետապնդում է ավելի լայն նպատակներ՝ անհատի դաստիարակություն մշակույթի միջոցով՝ ֆիզիկական կուլտուրայի արժեքային ներուժի զարգացման միջոցով: Այսպիսով, ֆիզիկական դաստիարակությունը նախ և առաջ մարդու ֆիզիկական կուլտուրայի ձևավորման մանկավարժական գործընթաց է:

Ֆիզիկական կուլտուրայի հիմնական ցուցիչները՝ որպես անհատի հատկություններ և բնութագրեր, հետևյալն են. այդ նպատակով օգտագործվող միջոցների բազմազանությունը, դրանք արդյունավետ կիրառելու ունակությունը. հաստատել և գործնականում կիրառել մարմնի և ֆիզիկական վիճակի հետ կապված իդեալները, նորմերը, վարքի ձևերը. մարմնի, ֆիզիկական վիճակի, դրա վրա ազդելու միջոցների և դրանց կիրառման մեթոդների մասին գիտելիքների մակարդակը. կողմնորոշվածության աստիճանը հոգալու սեփական ֆիզիկական վիճակը.

պատրաստակամություն օգնելու այլ մարդկանց իրենց վերականգնմանը, ֆիզիկական կատարելագործմանը և դրա համար համապատասխան գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների առկայությանը [8]:

Այս դեպքում հնարավոր է իրականացնել ֆիզկուլտուրայի նպատակային մշակութաբանական ուղղվածությունը՝ պայմանով, որ մարդը հասկացվի իր կենսաբանական և սոցիալական որակների միասնության մեջ [5]: Այս առումով ֆիզիկական դաստիարակության փիլիսոփայական հիմքը մարդու էության նկատմամբ ամբողջական մոտեցման հաստատումն է, ինչպես նաև անձի և հասարակության գիտակցումը ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի մշակութային արժեքի մասին:

Ֆիզիկական դաստիարակության տեսական հիմքը նրա կազմակերպման մանկավարժական սկզբունքներն են՝ մարդասիրությունը, բազմակողմանիությունը և բազմազանությունը, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտային գործունեության բովանդակության ներդաշնակեցումը:

Ֆիզիկական դաստիարակության հիմնարար սկզբունքը ինտելեկտուալ, աշխարհայացքի և շարժիչ բաղադրիչների միասնությունն է:

Ֆիզիկական դաստիարակության տեխնոլոգիական հիմքը գործունեության մոտեցումն է, կրթական մոտեցման նոր ըմբռնումը, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտային գործունեության հուզական կողմի առաջնահերթությունը, հաճույքի և հաջողության ազդեցությունը:

Ֆիզիկական դաստիարակության բովանդակությունը ներառում է երեք հիմնական ուղղություն՝ սոցիալ-հոգեբանական, ինտելեկտուալ և շարժողական (մարմնական) դաստիարակություն:

Սոցիալ-հոգեբանական կրթության էությունը հանգեցվում է կյանքի փիլիսոփայության, համոզմունքի, ֆիզիկական կուլտուրայի արժեքների զարգացման նկատմամբ կարիքի ակտիվության ձևավորման գործընթացին: Սոցիալ-հոգեբանական կրթության դրական էֆեկտը ձեռք կբերվի, եթե ֆիզիկական կուլտուրայի անձնական արժեքները զգացվեն մարդու կողմից, հասկանան և գիտակցվեն որպես կենսական և անհրաժեշտ, իսկ արժեքային կողմնորոշումները

ապահովվեն ակտիվ ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտային գործունեության միջոցով:

Ինտելեկտուալ կրթության բովանդակությունը ենթադրում է մարդու մեջ տեսական գիտելիքների համալիր ձևավորելու հնարավորություն՝ ընդգրկելով փիլիսոփայական, բժշկական և այլ ասպեկտների լայն շրջանակ, որոնք սերտորեն կապված են ֆիզիկական դաստիարակության գիտելիքների հետ [9]:

Ֆիզիկական դաստիարակության որոշակի հատվածը պարունակում է շարժիչային խնդիրների լուծում՝ ֆիզիկական որակների, շարժումները կառավարելու հմտությունների և կարողությունների ձևավորում, ինչպես նաև ֆիզիկական ներուժի ռացիոնալ օգտագործման հնարավորություններ:

Հասարակության և անհատի ֆիզիկական կուլտուրայի ձևավորման նոր մոտեցումը կապահանջի հիմնարար փոփոխություններ կազմակերպչական կառույցներում, ուսումնական հաստատություններում, ուսուցիչների, վերապատրաստողների, սոցիալական մանկավարժների բարձրագույն մասնագիտական վերապատրաստում, մեթոդական փաստաթղթերի, ուսումնական ծրագրերի, ծրագրերի, ձեռնարկների թարմացում, որոնք ապահովում են գործընթացը: նորարարության:

Վալեոլոգիական կրթություն. Վալեոլոգիական կրթությունը հիմնված է առողջ ապրելակերպի ձևավորման տեղեկատվական և գործնական մոտեցումների վրա՝ երեխաներին ծանոթացնելով առողջության պահպանման և ամրապնդման ավանդական և ոչ ավանդական միջոցներին ու մեթոդներին, դաստիարակել առողջ ապրելակերպի անհրաժեշտությունը:

Մարդու առողջությունը խնդիր է, որը դուրս է եկել բժշկական գիտության սահմաններից: Մի շարք գիտնականների կարծիքով՝ առողջության պահպանումն ամբողջությամբ կախված է հենց մարդու վերաբերմունքից բնության այս թանկարժեք պարգեին, նրա ապրելակերպից ու վարքագծից: Ոչ ոք և ոչինչ չի կարող օգնել պահպանել առողջությունը, ավելացնել այն կամ հակառակը՝ կորցնել այն, ինչպես անում են իրենք՝ մարդիկ: Մենք զարմանում ենք, երբ տեսնում ենք երեխաների շեղված վարքագծի օրինակներ, կարծես թե, ամենաբարեկեցիկ ընտանիքներից:

Թմրամոլությունը, ակոհոլիզմը, մարմնավաճառությունը ծաղկում են տնտեսապես բարգավաճ հասարակություններում (նրանց ինչ-որ բան պակասում է):

Այս խնդիրների լուծումն առաջին հերթին երևում է մարդու առողջության վրա իր ուժի գիտակցման մեջ, որը, ինչպես ճիշտ են ասում, «դեղատնից չես կարող գնել»: Մանկուց պետք է ուշադիր, ամենայն զգուշությամբ սովորեցնել երեխային, թե ինչպես կրել լիքը թանկարժեք գավաթը և անհարկի չթափել այն ներուժը, որն առկա է բնության մեջ յուրաքանչյուր մարդու առողջության մեջ:

Եվ առանձնակի կարիք չկա ապացուցելու կանոնավոր ֆիզիկական վարժությունների մեծ նշանակությունը մարդուն ուժեղացնելու համար: Ֆիզիկական մշակույթն է, որը թույլ է տալիս մարդուն ներկայացնել որպես կենսասոցիալական միասնություն և միևնույն ժամանակ առաջարկում է անհատի անհատական վիճակի կառավարման ձևերի, միջոցների և մեթոդների լայն շրջանակ: Այսպիսով, կարելի է պնդել, որ վալեոլոգիական ներուժի ուժի և մարդու առողջության պահպանման և բարձրացման վրա ազդելու ունակության առումով այս երևույթը, ըստ էության, ամենակարևորներից և արդյունավետներից մեկն է, քանի որ ֆիզիկական արժեքներից որևէ մեկը մշակույթն այս կամ այն կերպ «աշխատում է» մարդու առողջության համար:

Այս առումով մեծանում է վալեոլոգիական կրթության դերը, որի առանցքային խնդիրը անհատի ֆիզիկական կուլտուրայի ձևավորման գործընթացն է:

Վալեոլոգիական կրթության ծրագիրը, ի լրումն վալեոլոգիայի այլ բաժինների, պետք է պարունակի հետևյալ գերակա ուղղությունները.

- անձի ֆիզիկական կուլտուրայի կրթություն.
- առողջ ապրելակերպի անհրաժեշտության և հմտությունների կրթություն.
- առողջապահական համակարգերի գործնական զարգացում.

Օլիմպիական կրթություն. Օլիմպիական կրթության բովանդակության մեջ, ինչպես նաև մեր դիտարկվող կրթական գործընթացի այլ տեսակներում, առաջնահերթությունը պետք է տրվի ֆիզիկական կուլտուրայի արժեքների զարգացմանը, առաջին հերթին՝ կապված նրանց պատմական և հումանիստական ներուժի իմացության հետ: .

Մարդասիրական կրթության իրականացման ուղիներից մեկը, որը քարոզում է համամարդկային բարոյական և հոգևոր արժեքների առաջնահերթությունը, օլիմպիզմի գաղափարների ողջ բովանդակության օգտագործումն է: Անհատի ֆիզիկական և հոգևոր կատարելագործումը, լիարժեք և ակտիվ մարդկային կյանքը, առողջությունը, առողջ ապրելակերպը, մրցակցության ոգին, հարգանքն ու կարեկցանքը՝ սրանք մարդկային արժեքներն են, որոնք ֆիզիկական և սպորտային մշակույթի հիմքն են: Օլիմպիզմն ունի այն ինտեգրող ուժը, որը թույլ է տալիս հարստացնել ֆիզիկական դաստիարակության և սպորտային մարզումների գործընթացները մի փիլիսոփայությամբ, որը միավորում է, ինչպես նշված է Օլիմպիական խարտիայում, «մարմնի, կամքի և մտքի արժանապատվությունը հավասարակշռված ամբողջության մեջ»: Օլիմպիզմը սոցիալ-մշակութային երևույթ է, որը հիմնված է ժողովրդավարության, հումանիզմի, լիբերալիզմի և համընդհանուր բարոյական և էթիկական արժեքների վրա: Այն միավորում է կրթության, դաստիարակության և մշակույթի գործընթացները՝ դրանով իսկ նախադրյալներ ստեղծելով օլիմպիական մշակույթի ձևավորման համար՝ հիմնված ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի մարդասիրական և մարդասիրական արժեքների վրա:

Օլիմպիական մշակույթն իր հզոր մարդասիրական բովանդակությամբ ի վիճակի է հաղթահարել ֆիզիկական կուլտուրայի նկատմամբ ուտիլիտար վերաբերմունքի արդեն իսկ հաստատված պրակտիկան, ֆիզիկական դաստիարակության և մարզական մարզումների գործընթացները լցնել մշակութային և հոգևոր իմաստով՝ հիմնվելով Օլիմպիական խարտիայի մեջ ներառված իդեալների վրա:

Օլիմպիական մշակույթը կյանքի հատուկ փիլիսոփայություն է, որը ներառում է սպորտի հոգևոր բովանդակությունը: Այն կրում է պատմական, գաղափարական, արժեքանական ներուժ: Այս առումով մեծանում է օլիմպիական կրթության դերը, որի բովանդակությունը, մեր կարծիքով, պետք է որոշվի օլիմպիական մշակույթի արժեքների զարգացմամբ:

Երեխաների և երիտասարդների օլիմպիական կրթության ծրագիրը պետք է ներառի առնվազն երեք հիմնական ուղղություն՝ ճանաչողական, մոտիվացիոն և գործնական:

I ուղղություն. Օլիմպիական խաղերի, օլիմպիական շարժման պատմության, օլիմպիզմի հումանիստական իդեալների և արժեքների մասին գիտելիքների ձևավորում.

II ուղղություն. սպորտի նկատմամբ հետաքրքրության ձևավորում, սպորտային գործունեության անհրաժեշտություն, սպորտային արդյունքի հասնելու ցանկություն.

III ուղղություն. օլիմպիզմի սկզբունքների և արժեքների գործնական զարգացման հմտությունների ձևավորում՝ երեխաների և երիտասարդների ակտիվ մասնակցության միջոցով ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտային գործունեության ավանդական և ոչ ավանդական մոդելներին.

2. ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԸ

2.1 Ֆիզիկական դաստիարակության տեսության մեջ «արժեք» հասկացության ուսումնասիրությունը

Երկրորդ հազարամյակի վերջում ֆիզիկական կուլտուրայի տեսության և դրա հատուկ ուղղության՝ ֆիզկուլտուրայի տեսության զարգացման համար անհրաժեշտություն առաջացավ ստեղծել նոր մեթոդաբանական բազա՝ հիմնված ֆիզիկական արժեքային-մարդասիրական, ինտեգրացիոն ասպեկտների զարգացման վրա: Կրթություն [16, 17]: Բացի այդ, արժեքների ընտրության խնդրի լուծումը պայմանավորված է համաշխարհային կրթական տարածության միտումներով, մասնավորապես՝ Բոլոնիայի հռչակագրով հռչակված դրույթներով: Այս առումով հատկապես արդիական է դառնում մասնագիտական ֆիզիկական դաստիարակության արժեքների զարգացումը: Դրա լուծումը կարևոր է ոչ միայն կադրերի պատրաստման արդիականացման, այլև ֆիզիկական կուլտուրայի տեսության զարգացման համար՝ որպես մշակույթի տեսակ՝ պրոֆեսոր Վ.Մ.-ի գիտական դպրոցի աշխատանքը շարունակելու համար: Վիդրինը, որի ներկայացուցիչներն են այս հոդվածի հեղինակները:

Գրական աղբյուրների ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ սովորաբար արժեքներ են կոչվում նյութական և հոգևոր կարգի այն երևույթները, որոնք առանձնահատուկ նշանակություն ունեն մարդկանց համար և բավարարում են մարդու ցանկացած կարիք: Այնուամենայնիվ, դրանք ինքնին նյութական կամ հոգևոր մշակույթի օբյեկտներ չեն, այլ նրանց սոցիալական որակը, որը փոխկապակցված է մարդու գործունեության հետ [8]: Նրանք որոշում են օբյեկտի հատկությունները, դրա նշանակությունը և անձի հարաբերությունը առարկայի հետ: Իրենց մեջ իրական ուժ չունենալով՝ արժեքները սկսում են գործել, երբ ընկնում են մարդու կարիքների ոլորտը, և նա ներգրավվում է դրանց հասնելու գործունեության մեջ: Վերջերս արժեքների ավանդական մեկնաբանության հետ մեկտեղ՝ որպես մարդու համար նշանակալի առարկաներ և երևույթներ, բարձրագույն սոցիալական, հոգևոր իդեալներ [5], արժեքների ինքնավար նշանակության գաղափարը, որը գոյություն չունի էության մեջ: մշակվել է օբյեկտ [7]: Միևնույն ժամանակ, հեղինակների մեծ մասը

համաձայն է, որ արժեքների էության որոշիչ գործոնը դրանց նշանակությունն է թեմայի համար:

Փիլիսոփայության, մշակութաբանության մեջ արժեքները դասակարգվում են ըստ բնության, նյութական արտադրության, հասարակական-քաղաքական գործունեության, հոգևոր կյանքի, գեղագիտական, բարոյական, գիտական ոլորտների հետ կապված:

Մշակութաբանական մոտեցման հիման վրա մանկավարժության մեջ սկսում է զարգանալ արժեքի տեսությունը: Մանկավարժական արժեքների ուսումնասիրությունն ու ընտրությունը որոշում են կրթության բովանդակությունը: Ըստ Ն.Բ. Կրիլովա [10], մանկավարժական ոլորտում արժեքները շատ բազմազան են, հետևաբար պայմանականորեն կարելի է առանձնացնել միայն հիմնական արժեքների խմբերը. (ինքնաիրագործում, ազատություն, հետաքրքրություն, փոխըմբռնում, համագործակցություն, աջակցություն): Ապագա ուսուցիչների մասնագիտական և մանկավարժական մշակույթի կառուցվածքում առանձնացվում են արժեքներ-նպատակներ, արժեք-միջոցներ, արժեք-հարաբերություններ, արժեքներ-որակներ և արժեքներ-գիտելիքներ [10]: Վերջին տարիներին մշակվել է կրթության արժեքների հիերարխիա, որը սահմանում է գերիշխող արժեքները (գիտելիք, ճանաչողական գործունեություն, հաղորդակցություն); նորմատիվ (չափանիշներ, նորմեր); խթանող (մեթոդներ, տեխնոլոգիաներ, կրթության որակի մոնիտորինգի ուղիներ); առնչվող (հմտություններ, ուսումնասիրված երեւույթների ըմբռնում) [18, էջ. 119]: Մանկավարժական ոլորտում սկսում են ի հայտ գալ իրենց սեփական գիտական դպրոցները, որոնք ուսումնասիրում են կրթության մշակութային ասպեկտները, արժեքների տեսության հարցերը [10], զարգանում է մանկավարժական արքիոլոգիան [18]:

Ֆիզիկական կուլտուրայի տեսության ոլորտում մանկավարժական արժեքանության ձեռքբերումների հետ դեռ կապ չկա: Միևնույն ժամանակ արժեքներն ուսումնասիրվում են ընդհանուր մշակութային դրույթների սահմանման և ֆիզիկական կուլտուրայի գործունեության առանձնահատկությունների հիման վրա: Այս ուղղությամբ աշխատանքների թիվը դեռ փոքր է: Ֆիզիկական կուլտուրայի արժեքների առաջարկվող դասակարգումները հաշվի են առնում նյութական, ֆիզիկական, մտավոր, հոգևոր, սոցիալական, ինչպես նաև ամենակարևոր արժեքները՝ անձը և ինքնին

Ֆիզիկական կուլտուրան [4]. ընդհանուր սոցիալական և հատուկ [15]; հանրային և անձնական [1]; շարժիչային բնույթի արժեքներ, մասնավարժական տեխնոլոգիաների արժեքներ, ինտելեկտուալ, մոբիլիզացիոն, միտումնավոր [2]: Գոյություն ունեցող դասակարգումները տալիս են ֆիզիկական կուլտուրայի արժեքների բավականին ամբողջական պատկերացում, թեև այս ոլորտում հետագա հետազոտությունների անհրաժեշտությունը մնում է: Այս ուղղությամբ, մասնավորապես, նպատակահարմար է ուսումնասիրել ֆիզիկական կուլտուրայի առանձին բաղադրիչների արժեքները (սպորտ, ֆիզիկական դաստիարակություն, ֆիզիկական հանգիստ, ֆիզիկական վերականգնում, հարմարվողական ֆիզիկական կուլտուրա, մասնագիտական կիրառական ֆիզիկական կուլտուրա):

Ֆիզիկական դաստիարակության արժեքների խնդիրը դեռևս խորը ուսումնասիրության առարկա չի դարձել: Մի շարք հեղինակներ իրենց ստեղծագործություններում միայն անդրադարձել են այս խնդիրներին: Ֆիզիկական դաստիարակության մեջ, օրինակ, արժեքներ են համարվում շարժիչ հմտությունների, կարողությունների, գիտելիքների ձևավորումը, հոգևոր և մարմնական ուժերի վերարտադրությունը, անձի ձևավորումը, մտավոր զարգացումը, գեղագիտական, բարոյական կրթությունը և այլն [17, p. 135]: Ուսումնասիրության մեջ Մ.Ա. Արվիստոն ցույց է տալիս, որ ուսանողների ֆիզիկական կուլտուրայում և մարզական գործունեության մեջ առաջատար տեղը զբաղեցնում են արժեքները.

Նման ուսումնասիրություններ անցկացնելու համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել այն մեթոդաբանական դիրքը, որը առանձնացնում է մասնագիտական (հատուկ) և ոչ մասնագիտական (ոչ հատուկ) ֆիզիկական դաստիարակության առանձնահատկությունները: Դա կայանում է նրանում, որ ոչ հատուկ ֆիզիկական դաստիարակության համակարգում մարդը տիրապետում է ֆիզիկական կուլտուրայի արժեքներին հիմնականում անհատական սպառման համար, քանի որ նա պատրաստվում է աշխատանքի այլ բնագավառի: Պրոֆեսիոնալ ֆիզիկական դաստիարակության համակարգում մարդը տիրապետում է արժեքներին ոչ միայն անձնական սպառման, այլև հիմնականում այդ արժեքները այլ մարդկանց փոխանցելու համար:

2.2 Ֆիզիկոլոգիայի ուսուցչի մանկավարժական արժեքները

Ուսուցչի հատուկ մասնագիտական և սոցիալական գործառույթները, ամենաանաչառ դատավորների՝ աշակերտների, շահագրգիռ ծնողների, հասարակության լայն շրջանակների տեսադաշտում միշտ լինելու անհրաժեշտությունը, մեծ պահանջներ են դնում ուսուցչի անձի, նրա բարոյական բնավորության վրա: Ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի մանկավարժական արժեքները մասնագիտական որակների հրամայական համակարգ են, որոնք որոշում են մանկավարժական գործունեության հաջողությունը:

Նախ և առաջ պետք է նկատի ունենալ, որ գործնական մանկավարժական գործունեությունը միայն կեսն է կառուցված ռացիոնալ տեխնոլոգիայի վրա: Դրա մյուս կեսը արվեստ է: Ուստի պրոֆեսիոնալ ուսուցչի առաջին պահանջը մանկավարժական կարողությունների առկայությունն է: Այս մոտեցմամբ մենք անմիջապես ստիպված ենք հարց բարձրացնել՝ կա՞ն հատուկ մանկավարժական ունակություններ: Դրան դրական են պատասխանում մանկավարժական աշխատանքի նշանավոր մասնագետները:

Մանկավարժական կարողությունների հարցը ինտենսիվ զարգացման փուլում է: Մանկավարժական ունակությունները անհատականության որակ են, ինտեգրում, որն արտահայտվում է երեխաների հետ աշխատելու հակումներով, երեխաների հանդեպ սիրով, նրանց հետ շփվելու հաճույքով: Հաճախ մանկավարժական կարողությունները նեղացվում են մինչև կոնկրետ գործողություններ կատարելու կարողություն՝ գեղեցիկ խոսել, երգել, նկարել, կազմակերպել երեխաներին և այլն: Առանձնացվում են կարողությունների հիմնական խմբերը.

1. **Կազմակերպչական.** Դրանք դրսևորվում են ուսուցչի՝ ուսանողներին համախմբելու, նրանց զբաղված պահելու, պարտականությունները կիսելու, աշխատանքը պլանավորելու, արվածն ամփոփելու և այլնի ունակությամբ:

2. **Դիդակտիկ.** Ուսումնական նյութի ընտրության և պատրաստման հատուկ հմտություններ, վիզուալիզացիա, սարքավորումներ, կրթական նյութի մատչելի, պարզ, արտահայտիչ, համոզիչ և հետևողական ներկայացում, խթանում է ճանաչողական հետաքրքրությունների և հոգևոր կարիքների զարգացումը, կրթական և ճանաչողական ակտիվությունը և այլն:

3. **Ընկալողական**, դրսևորվում է կրթվածների հոգեւոր աշխարհի ներթափանցելու, նրանց հուզական վիճակը օբյեկտիվորեն գնահատելու, հոգեկանի առանձնահատկությունները բացահայտելու ունակությամբ:

4. **Հաղորդակցման** հմտությունները դրսևորվում են ուսուցչի՝ սովորողների, նրանց ծնողների, գործընկերների, ուսումնական հաստատության ղեկավարների հետ մանկավարժորեն համապատասխան հարաբերություններ հաստատելու ունակությամբ:

5. **Հետազոտական կարողություններ**, որոնք դրսևորվում են մանկավարժական իրավիճակներն ու գործընթացները իմանալու և օբյեկտիվ գնահատելու ունակությամբ:

6. **Գիտական և կրթական**, կրճատվել է ընտրված ոլորտում գիտական գիտելիքները յուրացնելու կարողության:

Արդյո՞ք բոլոր կարողությունները հավասարապես կարևոր են ուսուցչի գործնական գործունեության մեջ: Պարզվում է՝ ոչ: Վերջին տարիների գիտական հետազոտությունները բացահայտել են «առաջատար» և «օժանդակ» կարողություններ: Առաջատարները, ըստ ուսուցիչների բազմաթիվ հարցումների արդյունքների, ներառում են մանկավարժական զգոնություն (դիտարկում), դիդակտիկ, կազմակերպչական, արտահայտիչ, մնացածը կարելի է դասակարգել որպես ուղեկցող, օժանդակ:

Մանկավարժական կարողությունները (տաղանդ, կոչում, հակումներ) պետք է ընդունենք որպես ուսուցչի մասնագիտությունը հաջողությամբ յուրացնելու կարևոր նախապայման, բայց ոչ մի դեպքում որոշիչ մասնագիտական որակ: Քանի՞ ուսուցչի թեկնածուներ, ունենալով փայլուն հակումներ, տեղ չհասան որպես ուսուցիչ, և քանի՞ ի սկզբանե անկարողներ ուժեղացան, բարձրացան մանկավարժական հմտության բարձունքները: Ուսուցիչը միշտ հիանալի աշխատող է:

Հետևաբար, մենք պետք է ճանաչենք աշխատասիրությունը, արդյունավետությունը, կարգապահությունը, պատասխանատվությունը, նպատակ դնելու, դրան հասնելու ուղիներ ընտրելու ունակությունը, կազմակերպվածությունը, հաստատակամությունը, մասնագիտական մակարդակի համակարգված և համակարգված բարելավումը, աշխատանքի որակը մշտապես բարելավելու ցանկությունը: ուսուցչի մասնագիտական կարևոր որակները՝ որպես մանկավարժական արժեքներ և այլն:

Այս պահանջների միջոցով ուսուցիչը իրացվում է որպես արտադրական հարաբերությունների համակարգում իր պարտականությունները կատարող աշխատող:

Մեր աչքի առաջ նկատելի է ուսումնական հաստատությունների վերափոխումը բնակչությանը «կրթական ծառայություններ» մատուցող արտադրական հաստատությունների, որտեղ պլաններ, պայմանագրեր, գործադուլներ են տեղի ունենում, մրցակցություն է զարգանում՝ շուկայական հարաբերությունների անխուսափելի ուղեկից: Այս պայմաններում առանձնահատուկ նշանակություն են ձեռք բերում ուսուցչի մարդկային որակները, որոնք մասնագիտական առումով կարևոր նախադրյալներ են դառնում կրթական գործընթացում բարենպաստ հարաբերություններ ստեղծելու համար: Այս հատկանիշներից են մարդասիրությունը, բարությունը, համբերությունը, պարկեշտությունը, ազնվությունը, պատասխանատվությունը, արդարությունը, նվիրվածությունը, օբյեկտիվությունը, առատաձեռնությունը, հարգանքը մարդկանց նկատմամբ, բարձր բարոյականությունը, լավատեսությունը, հուզական հավասարակշռությունը, հաղորդակցության անհրաժեշտությունը, հետաքրքրությունը աշակերտների կյանքի նկատմամբ, բարի կամքը, ինքնաքննադատություն, ընկերասիրություն, զսպվածություն, արժանապատվություն, հայրենասիրություն, կրոնասիրություն, սկզբունքներին հավատարիմ, արձագանքողություն, հուզական մշակույթ և շատ ուրիշներ:

Ուսուցչի համար պարտադիր հատկանիշը մարդասիրությունն է, այսինքն. աճող մարդու նկատմամբ վերաբերմունքը որպես երկրի վրա բարձրագույն արժեք, այդ վերաբերմունքի արտահայտումը կոնկրետ գործերով և արարքներով: Մարդկային հարաբերությունները բաղկացած են ուսանողի անձի նկատմամբ հետաքրքրությունից, աշակերտի նկատմամբ համակրանքից, նրան օգնելուց, նրա կարծիքը հարգելուց, զարգացման առանձնահատկությունների վիճակից, կրթական գործունեության նկատմամբ բարձր պահանջներից և անձի զարգացման մտահոգությունից: Ուսանողները տեսնում են այդ դրսեւորումները և սկզբում անգիտակցաբար հետևում դրանց՝ աստիճանաբար ձեռք բերելով մարդկանց հանդեպ մարդասիրական վերաբերմունքի փորձ:

Ուսուցիչը միշտ ակտիվ, ստեղծագործ մարդ է: Նա հանդես է գալիս որպես դպրոցականների առօրյայի կազմակերպիչ: Միայն զարգացած կամք ունեցող մարդը, որտեղ որոշիչ տեղ է հատկացվում անձնական գործունեությանը, կարող է հետաքրքրություններ առաջացնել, առաջնորդել ուսանողներին: Նման բարդ օրգանիզմի մանկավարժական ղեկավարությունը, ինչպիսին է դասարանը, մանկական թիմը, դաստիարակին պարտավորեցնում է լինել հնարամիտ, արագ խելամիտ, համառ, միշտ պատրաստ ինքնուրույն լուծել ցանկացած իրավիճակ: Ուսուցիչը օրինակ է, որը խրախուսում է ուսանողներին հետևել իրեն, որը հավասար է ընդօրինակման մոտ և մատչելի մոդելին:

Ուսուցչի մասնագիտորեն անհրաժեշտ հատկանիշներն են տոկունությունն ու ինքնատիրապետումը: Պրոֆեսիոնալը միշտ, նույնիսկ ամենաանսպասելի հանգամանքներում (և դրանք շատ են) պարտավոր է պահպանել առաջատար դիրքը ուսումնական գործընթացում: Ուսանողները չպետք է զգան և տեսնեն դաստիարակի որևէ խափանում, շփոթություն և անօգնականություն: Ավելին Ա.Ս. Մակարենկոն նշեց, որ առանց արգելակների ուսուցիչը փչացած, անկառավարելի մեքենա է: Դուք պետք է անընդհատ հիշեք դա, վերահսկեք ձեր գործողություններն ու վարքագիծը, մի կռվեք ուսանողների հանդեպ դժգոհության մեջ, մի նյարդայնացեք մանրուքներից:

Ուսուցչի բնավորության մեջ զգացմունքային զգայունությունը մի տեսակ բարոմետր է, որը թույլ է տալիս նրան զգալ ուսանողների վիճակը, նրանց տրամադրությունը, ժամանակին օգնության հասնել նրանց, ովքեր դրա կարիքն ունեն: Ուսուցչի բնական վիճակը մասնագիտական մտահոգությունն է իրենց աշակերտների ներկայի և ապագայի համար: Նման ուսուցիչը գիտակցում է իր անձնական պատասխանատվությունը մատաղ սերնդի ճակատագրի համար:

Ուսուցչի անբաժանելի մասնագիտական որակը արդարությունն է: Իր գործունեության բնույթով ուսուցիչը ստիպված է համակարգված գնահատել ուսանողների գիտելիքները, հմտությունները և գործողությունները: Ուստի կարելի է, որ նրա արժեքային դատողությունները համապատասխանեն դպրոցականների զարգացման մակարդակին: Ըստ նրանց՝ ուսանողները դատում են դաստիարակի օբյեկտիվության մասին. Ոչինչ այնքան չի ամրացնում ուսուցչի բարոյական հեղինակությունը, որքան

օբյեկտիվ լինելու նրա կարողությունը: Ուսուցչի նախապաշարմունքը, նախապաշարմունքը, սուբյեկտիվիզմը շատ վնասակար է կրթության գործին: Աշակերտներին սեփական գնահատականների պրիզմայով ընկալելով՝ կողմնակալ ուսուցիչը դառնում է սխեմաների և վերաբերմունքի գերին: Մինչև հարաբերությունների սրումը, կոնֆլիկտը, վատ բարքերը, կոտրված ճակատագիրը՝ ձեռքի տակ:

Ուսուցիչը պետք է պահանջկոտ լինի: Սա նրա հաջող աշխատանքի ամենակարեւոր պայմանն է: Ուսուցիչը նախ բարձր պահանջներ է դնում ինքն իրեն, քանի որ դու չես կարող ուրիշներից պահանջել այն, ինչ ինքդ չես պատկանում: Մանկավարժական պահանջները պետք է ողջամիտ լինեն՝ հաշվառելով անհատական հնարավորությունները:

Մանկավարժական գործընթացում առկա ուժեղ լարվածությունը չեզոքացնելը օգնում է մանկավարժին հումորի զգացում: Իզուր չէ, որ ասում են՝ ուրախ ուսուցիչը ավելի լավ է սովորեցնում խոժոռին: Նրա զինանոցում կատակը, կատակը, ասացվածքը, հաջող աֆորիզմը, ընկերական ձիասպորտը, ժպիտը այն ամենն են, ինչը թույլ է տալիս դասարանում ստեղծել դրական հուզական ֆոն, ստիպում է դպրոցականներին նայել իրենց և իրավիճակին զավեշտական կողմից:

Առանձին-առանձին պետք է ասել ուսուցչի մասնագիտական տակտի մասին՝ որպես ուսանողների հետ հարաբերություններ հաստատելու հատուկ կարողություն: Մանկավարժական տակտը ուսանողների հետ շփվելիս չափի զգացողության պահպանումն է: Տակտը դաստիարակի մտքի, զգացմունքների և ընդհանուր մշակույթի կենտրոնացված արտահայտությունն է: Մանկավարժական տակտի առանցքը աշակերտի անձի նկատմամբ հարգանքն է: Աշակերտների ըմբռնումը նախազգուշացնում է ուսուցչին աննրբանկատ գործողություններից՝ դրդելով նրան ընտրել որոշակի իրավիճակում ազդեցության լավագույն միջոցը:

Որքան մոտ է մեր ժամանակին, այնքան բարձր են հասարակության պահանջները ուսուցչի նկատմամբ: 70-ականներին աշխատած Վ.Սուխոմլինսկին առաջին հերթին առաջ քաշեց ուսուցչի գործունեության դաստիարակչական կողմը: Անկախ նրանից, թե որքան «մաքրված» էր կրթությունը, նրա կարծիքով, դա առաջին հերթին մարդկային անհատականության բարոյական ձևավորումն է: Ոչ, չի կարող և չպետք է լինի կրթություն, որը «չմասնակցի» կրթությանը: Ուսուցիչը կրթում է ոչ միայն

գիտելիքների մեջ ներկառուցված գաղափարներով, այլև այն ձևով, որով նա դրանք բերում է դասարան: Սովորելու ընթացքում միայն մտքերը չեն փոխազդում: Ուսուցչի հոգին շփվում է աշակերտի հոգու հետ:

Ուսուցչի մասնագիտության մեջ անհատական որակներն անբաժանելի են մասնագիտական որակներից: Վերջիններս սովորաբար ներառում են մասնագիտական վերապատրաստման գործընթացում ձեռք բերվածները՝ կապված հատուկ գիտելիքների, հմտությունների, մտածելակերպի, գործունեության մեթոդների ձեռքբերման հետ: Դասավանդման առարկայի տիրապետում, առարկայի դասավանդման մեթոդներ, հոգեբանական պատրաստվածություն, ընդհանուր էրուդիցիա, մշակութային լայն հորիզոններ, մանկավարժական հմտություններ, մանկավարժական աշխատանքի տեխնոլոգիաների տիրապետում, կազմակերպչական հմտություններ, մանկավարժական տակտ, մանկավարժական տեխնիկա, հաղորդակցման տեխնոլոգիաների տիրապետում, հոետորական և այլ որակներ:

Գիտական ոգևորությունը ուսուցչի պարտադիր հատկանիշ է: Այն ինքնին չի կարող և չունի անմիջական նշանակություն, բայց առանց դրա անհնար է բարոյական դաստիարակության գործընթացը: Գիտական հետաքրքրությունն օգնում է ուսուցչին հարգանք ձևավորել իր առարկայի նկատմամբ, չկորցնել գիտական մշակույթը, տեսնել և սովորեցնել ուսանողներին տեսնել իրենց գիտության կապը մարդկային զարգացման ընդհանուր գործընթացների հետ:

Մասնագիտական աշխատանքի հանդեպ սերը հատկանիշ է, առանց որի ուսուցիչ չի կարող լինել: Այս որակի բաղադրիչներն են բարեխղճությունն ու նվիրվածությունը, կրթական արդյունքների հասնելու ուրախությունը, անընդհատ աճող պահանջները սեփական անձի նկատմամբ, մանկավարժական որակավորումների նկատմամբ:

Ժամանակակից ուսուցչի, մանկավարժի անձնավորությունը մեծապես պայմանավորված է նրա էրուդիցիայով, մշակութային բարձր մակարդակով: Ով ցանկանում է ազատորեն նավարկել ժամանակակից աշխարհում, պետք է շատ բան իմանա: Գրագետ ուսուցիչը պետք է լինի նաև բարձր անհատական մշակույթի կրող: Ուզենք, թե չուզենք, ուսուցիչը միշտ հստակ մոդել է աշակերտների համար, այս մոդելը պետք է մի տեսակ չափանիշ լինի, թե ինչպես է ընդունված և ինչպես պետք է իրեն պահի:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի արժեքային ներուժի և հասարակության և անհատի կողմից դրա զարգացման նոր ուղիների, ինչպես նաև ֆիզկուլտուրայի ուսուցչի մանկավարժական արժեքների վերլուծությունը, հուսով ենք, թույլ կտա մեզ պատկերացում կազմել. տարբեր ուղղություններն ու մոտեցումները, որոնք ձևավորվում են ֆիզիկական կուլտուրայի ժամանակակից տեսության և պրակտիկայի մեջ:

Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի բնագավառում աշխատող մասնագետներն առաջին հերթին պետք է իրենք գիտակցեն այս սոցիալական երևույթների ողջ հարստությունը, այնուհետև հանրային գիտակցության մեջ մտցնեն փիլիսոփայական, այլ ոչ թե ուտիլիտարիստական ըմբռնում, որն այսօր էլ գերիշխում է հասարակության մեջ: Միայն այս կերպ կարելի է իսկապես բարձրացնել ֆիզիկական վարժությունների և սպորտի հեղինակությունն ու հեղինակությունը, հասնել ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի շարժման իսկական մասսայական բնույթի և «ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի» արդյունաբերության տնտեսական ծաղկմանը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

- Бальсевич В.К. Физическая культура для всех и для каждого. – М.: ФиС, 1988. – 208 с.
- Бальсевич В.К., Лубышева Л.И. Физическая культура: молодежь и современность // Теория и практика физ. культуры. 1995, №4, с. 2–8.
- Визитей Н.Н. Физическая культура личности. – Кишинев: Штиинца, 1989.
- Виленский М.Я. Студент как субъект физической культуры // Теория и практика физ. культуры. 1999, №10, с. 2–5.
- Выдрин В.М., Николаев Ю.М. О ценностном аспекте физической культуры // Теория и практика физ. культуры. 1979, №5, с. 13–15.
- Выжлецов Г.П. Аксиология культуры. – СПб.: СПб университет, 1996. – 152 с.
- Каган М.С. Философская теория ценности. – СПб.: ТОО ТК «Петрополис», 1997. – 205 с.
- Крылова Н.Б. Культурология образования. – М.: Народное образование, 2000, с. 43–65.
- Лотоненко А.В. Педагогическая система формирования у студенческой молодежи потребностей в физической культуре: Докт. дис. Краснодар, 1998. – 336 с.
- Лубышева Л.И. Социальное и биологическое в физической культуре человека в аспекте методологического анализа. // Теор. и практ. физ. культ., 1996, №1.
- Лубышева Л.И., Бальсевич В.К. Ценности физической культуры в здоровом стиле жизни // Матер. междунар. конф. «Современные исследования в области спортивной науки». СПб.: НИИФК, 1994.
- Лубышева Л.И. Концепция формирования физической культуры человека. – М.: ГЦОЛИФК, 1992.
- Лубышева Л.И. Теоретико-методологические и организационные основы формирования физической культуры студентов: Автореф. докт. дис. М., 1992. – 58 с.

Матвеев А.П. Теоретико-методологические основы формирования учебного предмета «Физическая культура» в общеобразовательной школе: Докт. дис. в форме науч. докл. М., 1997. – 92 с.

Мергаутова Я., Йоахимсталер Ф. Физическая культура в структуре общества и жизнедеятельности человека. Очерки по теории физической культуры / Под ред. Л.П. Матвеева. – М.: ФиС, 1984, с. 140–142.

Николаев Ю.М. К проблеме развития теории физической культуры // Теория и практика физ. культуры. 2001, №8, с. 2–10.

Николаев Ю.М. Теоретико-методологические основы физической культуры в преддверии XXI века: Монография /СПбГАФК им. П.Ф. Лесгафта. 1998. – 217 с.